Чекаючи, доки розшукають голову колгоспу, скульптор сидів на ґанку біля контори і спокійно попивав добуту з валізи мінеральну воду. Стояла велика спека. Молоді деревця попід вікнами контори зморено опустили своє віття, мовби хотіли заховатись у власну тінь. Безлюдне подвір'я, просторе, піскувате й гаряче, нагадувало собою шматок південної пустелі, кимось ненароком закинутий сюди. Був час обідньої перерви і все живе поховалося в затінки, вщухло, принишкло. Лише в конторі хтось поцокував зрідка на рахівниці та над квітниками гули невсипущі бджоли. Після міського шуму та гуркоту, після втомливої дороги скульптор блаженствував, нерви його відпочивали. Зняв краватку, розстебнувся, почуваючи себе майже як дома.

Лагідний спокій його несподівано був порушений табунцем напівголих, до чорноти засмажених сонцем хлопчаків. Випурхнувши десь із-за причілка і загледів-ши на ґанку незнайомого літнього чоловіка в білому костюмі, вони зупинились, неабияк зацікавлені ним. Хто б це мав бути?

Стали енергійно висловлювати різні припущення.

— Лектор? Кандидат наук?

— Мабуть, приїхав по зеленому конвейєру.

— Або по мериносах.,.

— Диви, яка лисина: хоч ковзайся!

Скульптор усміхнувся, добродушно милуючись хлопцями. У думці він уже починав ліпити їхні стрункі и по-своєму граціозні постаті, переводив із глини в бронзу, виставляв на видних місцях, на фонтанах у міському саду.

Тим часом надійшов голова, привітний червонощокий чоловічок з іскристими невловимими очима. Звідкись йому було вже відомо, що скульптор приїхав ліпити знатну його колгоспницю Меланію Чобітько.

— Зараз усе організуємо,— запевнив голова.— Я вже дав команду. Меланія прийде сюди.

І, приязно оглянувши гостя, запросив його до свого кабінету.

У просторому, залитому сонцем кабінеті було пишно, багряно від прапорів. Порядок в усьому, блиск, чистота...

— О, у вас, як у міністра,— зауважив скульптор. Голова сприйняв його комплімент досить спокійно.

— Аякже... поляків оце тут приймав, ще й стільців не повиносили. Прошу, сідайте,— вказав він гостеві місце навпроти себе.

Посідавши, вони якийсь час мовчки вивчали один одного. Голова застиг за столом, мов кібчик, зіркий, крутошиїй, весело насторожений. У перший момент скульпторові дивно було бачити на блискучому склі стола між різьбленим письмовим приладдям запечені головині руки. Одначе згодом скульптор і в цьому знайшов своєрідну звабу й гармонію. Ці вузлуваті руки теж були варті того, щоб їх виліпити.

— Розкажіть, будь ласка, мені про вашу Героїню,— попросив скульптор, закладаючи ногу на ногу.— Бо мені про неї тільки й відомо, що з газет...

— Про неї і в журналах писалося...

— Читав. І фотографії повирізував, правда, самі лише профілі — анфас ніде не попадався.

— Що ж вам про неї розповісти,— мулився голова, видно не знаючи, що саме треба від нього цьому лисому суб'єктові з випещеним крохмалевим обличчям.— Золота людина. Скромна, роботяща, справжня патріотка... У нас її дуже поважають. Батько загинув на фронті, виросла в патронаті, кінчила сім класів. Зірку заробила на кукурудзі, а в цей рік взялася ще й за соняшник...

— Це все добре, але для мене цього замало. Ви розумієте, товаришу голова... Як би це вам простіше... Одне слово, мені не анкета її потрібна, мене цікавить її душа, характер.

Господар задумався, зітхнув. Угадай вас, кому що треба: тому дай анкету, а тому душу, а тому ще щось...

— Характер ви ось самі побачите. Тихий, добрий... Відносно ж душі, — осміхнувся в стелю голова,— то не знаю, чи вона вам відкриється.

— А чому б ні?

— Та так... Душа — річ тонка, до неї ключів особливих треба. Але дозвольте поцікавитись: навіщо вам душа? Ви ж будете ліпити бюст, вам, так би мовити, фігуру дай, зовнішню фізіономію...

— О ні, не тільки це! — гаряче заперечив скульптор, і голова одразу відчув, що заліз не в своє.— Зовнішність, звичайно, для нас теж багато важить, але справжні джерела краси...

Гість не встиг доказати. У двері хтось дрібно, акуратно постукав.

— Заходь! — гукнув голова, видно по стуку визначивши, хто це має бути.

Двері відчинились, і до кабінету, світячи Золотою Зіркою, несміливо вступила огрядна дівчина в чорному шерстяному жакеті, запнута

сніжно-білою хусткою. Скульптор швидше вгадав, ніж впізнав у ній Меланію Чобітько.

— Ви мене кликали, Іване Федоровичу?

— Кликав. Ось познайомся. Товариш скульптор. Приїхав тебе ліпити.

Скульптор уже розглядав дівчину гострим поглядом фахівця. Йому стало тепер зрозуміло, чому вона з'являлася в газетах лише в профіль. Меланія не могла похвалитися своєю вродою, і фотокореспонденти, мабуть, немало потрудились, відшукуючи для неї позу, в якій дівчина виступала б кращою, ніж була насправді. Що ж, фотографам це вдається. Але як бути скульпторові?

Голова посадив Меланію по праву руку від себе, під прапорами, під вінками з рисового сухого колосся. Дивився на неї підбадьорливо, майже захоплено, мов на якусь писану красуню. Хто знає, може Меланія й здавалась йому такою? Але вона сама, либонь, добре усвідомлювала свою недосконалість і весь час ніяковіла під уважним, вивчаючим поглядом скульптора, наче завинила в чомусь перед ним. Сидіти їй було трудно, нестерпно. їй заважали власні плечі, власні руки й ноги, і вся вона, здавалось, сама собі заважала.

— Оце, Мелашко, нащ шановний гість, товариш скульптор,— ще раз навіщось пояснив голова,— він хоче ліпити тебе для виставки.

Голова лукаво глянув на Меланію, і скульптор глянув, і вона сама мовби глянула збоку на себе, на своє широке розпливчате обличчя, і всім трьом зробилося до прикрості незручно.

— Таке й придумали,— згоряючи від сорому, похнюпилась дівчина.— Найшли кого...

Скульптор стежив за нею з нещадною зухвалістю митця. Меланія мовби навмисне заповзялася розвінчати всі його творчі задуми. Трималася вимушено, силувано й незграбно, і з часом ця силуваність не тільки не зменшувалась, а, навпаки, ще більше впадала йому в вічі. Він розумів, що нелегко було сидіти дівчині перед столичним скульптором, знаючи наперед, чого він хоче, бажаючи йому догодити і не влучаючи, як саме. Він усе ждав, що ось Меланія оговтається, призвичаїться, стане поводитись вільніше. Але де там! Сидить мов на голках і раз у раз криво посміхається до Івана Федоровича, затуляючи губи хусточкою. Спочатку це тішило, але згодом уже починало дратувати. Може, вона і взагалі не може бути інакшою, може, оця незграбна примітивна манірність уже в'їлася їй наскрізь, стала другою натурою і нічим її не проб'єш? Ах, Меланіє, Меланіє, важко тебе ліпити!

Розмова не клеїлася. Меланія слова не могла сказати, щоб не зиркнути на голову і не спитати в нього очима: чи так, мовляв, чи до ладу. Скульпторові було прикро за неї. Отака здорова, свіжа, напахчена одеколоном і в той же час зовсім безпомічна, безпорадна. Якби можна було, вона, безперечно, охоче згодилась би, щоб голова і говорив, і жартував, і позував замість неї, аби тільки самій збутися мороки. "Невже вона завжди така? — нервувався скульптор.— Невже не буває в неї отого... отієї іскри?"

— Скажіть, у вас є родичі, друзі? — запитав він, заходячи з іншого боку.

Меланія густо, до сліз почервоніла.

— Родичі є,— ледве чутно прошепотіла вона після паузи.— І друзі... Про яких друзів ви питаєте?

— Вона ще не заміжня,— бовкнув голова, неприязно глипнувши на скульптора.

Меланія горіла. Скульптор зрозумів, що дав маху, що з його боку безтактно було її питати про це.

Та хіба все передбачиш, хіба вгадаєш, звідки до неї підійти!

З якого боку не заходив, скрізь вона була не та, якою він хотів і сподівався побачцти її. Спробуй-но вихопи характер з цього хаосу недбалих ліній, коструватих жестів...

"Усе це не те,— нарешті гірко визнав скульптор,— і мені,власне, тут нема чого робити. Вертатись треба, поки не пізно. Але як же тепер відкараскатись, як виплутатись з усієї цієї історії? Так, щоб і її не скривдити, щоб ніби нічого й не сталося... Адже вона, по суті, ні в чому не винна. Так само, як і я".

— Отже, Мелашко, ти маєш шанс,— весело сказав голова.— Колись тільки богинь ліпили, а це вже й до нас черга дійшла. Вперед прогресуємо. Хіба ні?

— Краще б ви взяли мою подругу... Ганю.

— Ганя Ганею, а ти теж не прибідняйся. Ліпись. Тепер перед нами ще одна проблемка: треба буде десь влаштувати гостя.

— Та я ненадовго,— обачно почав задкувати скульптор.— Можливо, що завтра й поїду.

— Як? — вразився голова.— За ніч виліпите?

— Ліпити я, власне, буду вдома, у своїй майстерні. А тут хіба що зроблю якісь заготовки,— в голосі його чулося виправдання.— У мене свій метод. Мені головне — побачити живу людину, закарбувати в пам'яті, щоб уже потім...

— Ну, це справа ваша,— перебив голова.— Не мені судити про ваш метод. Але влаштувати вас ми повинні... Зараз щось придумаємо.

— Що там думати,— м'яко втрутилась Меланія.— Коли вже до мене приїхали, то хай у мене й зупиняються. Хати не перележать.

— Ай справді,— похопився голова, який, очевидно, саме на це й розраховував.— У тебе просторо, спокійно, малих нема. Ти там уже прояви ініціативу...

— Не турбуйтесь. Не голодуватимуть.

Всі повставали. Скульптор рушив у куток до своєї валізи, проте Меланія виявилась спритнішою за нього: валіза була вже у неї в руці. Незважаючи на щирі протести гостя, жінка взялася нести його багаж.

— Коли вже взялася, то не випустить,— сміявся голова, випроводжаючи гостя на ґанок.— У нас такі кадри.

Легко і швидко ішла Меланія через колгоспне подвір'я. Скульптор з незвички ледве встигав за нею. У ці хвилини він почував себе немічним, підтоптаним і, більш ніж будь-коли, пристаркуватим.

В хаті у Меланії було як у віночку: тіняво, зелено, чисто. Підлога потрушена травою, піч розмальована півнями, стіл накритий вишитою скатертиною. На божниці — етажерка з книгами, над якою портрет Улі Громової, вирізаний з якогось журналу.

Незабаром на столі почали з'являтися миски й полумиски. Скульптор скоса зиркав на них збентеженим поглядом вічно заляканого дієтика.

— Прошу вас, не наставляйте стільки... Я— дієтик. Меланія на мить розгубилася:

— То що ж це буде?

— А нічого не буде.

— Ні, ви скажіть, що вам можна, я всього дістану. Вершки вживаєте? Яйця, молоко, мед?.. Ви вже самі вибирайте, бо я ж не знаю...

Наставила на вибір, подала йому чистий рушник.

— Будьте ласкаві, що є...

Скульптор їв, і кожен шматок застрявав йому в горлі. Ось завтра поїде, нічого не зробивши, зазнавши ще однієї творчої поразки... Скільки тих поразок лише за післявоєнні роки! Там формалізм, там патріархальність, там ще якась трясця... "Може, зір притупився, може, я вже чогось недобачаю? — думав скульптор, давлячись Мелащиним білим пахучим хлібом.— Генерали мені вдавалися. Чому ж не вдається проста людина праці? їхав сюди, сподіваючись глибше збагнути її, пройнятись її високим благородним пафосом. А чим це все кінчається? Ганьбою! Розчарувався і втік!" Що після цього скаже про нього голова колгоспу, що подумає про людей його фаху — служителів муз оця недалека, наївна, але добра й хороша Меланія? Раніше скульптор якось мало зважав на таких, як вони, а зараз це вже його непокоїло, їхня думка була для нього зовсім не байдужою. "А може, інший зумів би виліпити

Меланію? — раптом майнуло жорстоке припущення, і скульптор став перебирати в пам'яті своїх колег, молодших обдарованих майстрів.— Може, вони краще бачать, може, я просто видихався або в чомусь помиляюсь і не можу осягнути, відкрити її? О, це було б жахливо!"

Ланкова тим часом переодяглася десь у другій кімнаті й стояла тепер на порозі боса, підтягнута, привабна в своєму робочому вбранні.

— Мені вже треба йти... У мене — соняшники. А ви тут відпочивайте. Ото вам ліжко, ото простирадла. Все чисте, не сумнівайтесь.

— Дякую.

, Меланія вийшла, і в хаті одразу посутеніло: знадвору вона тихо прихилила віконницю. Дбала за те, щоб не жарко було шановному гостеві!

До вечора скульптор встиг і відпочити, і накидати кілька ескізів з хлопчаків, яких він бачив біля контори, і походити з головою артілі по господарству. Вони побували на фермах, у кузні, на електростанції. Чутка, про скульптора встигла облетіти село, і скрізь, де він з'являвся, його зустрічали привітно й люб'язно. На фермі щебетливі доярки влаштували йому справжній допит, жваво цікавлячись, кого він уже виліпив на своєму віку, та чи добре у нього виходить, та в якій позі він зобразить Меланію Чобітько.

— Виліпіть нашу Мілю такою, щоб усі на неї задивлялись,— вимагали колгоспниці.— Вона того достойна!

Коли зайшов у кузню, ковалі перестали гриміти своїми молотками і, закуривши, з готовністю відповідали на його запитання. Гостеві цікаво знати, хто це в нас так кохається на квітах?

— Та це ж наші дівчата... Скрізь понасівали: біля контори, біля клубу і навіть попід кузнею. Почалося з того, що Мелашка...

Ах, знову Мелашка! Куди не поткнеться, всюди натрапляє на її сліди.

— Чи така вже вона у вас моторна?

— Е! Видно, мало ви її знаєте... Невсипуща, віддана, золота людина.

— Схід сонця завжди в полі зустрічає.

— Ви вже її, товаришу скульптор, не зобидьте... Дайте волю своєму хистові.

Дайте волю своєму хистові!.. Скульптора і зворушувала, і пригнічувала оця шаноблива увага, яку виявляли колгоспники до нього та до його мистецтва. Йому здавалось, що він не заслужив такої пошани і такого довір'я. Совість його була неспокійна, він почував себе людиною, яка мимоволі привласнює те, що їй не належить.

Дедалі скульптор все більше переконувався в тому, що мусить негайно виїхати звідси. Нема чого сидіти на шиї в оцих чесних роботящих людей, приховувати від них своє творче безсилля, зловживати їхньою гостинністю. Вони з тобою панькаються, вони від тебе чогось ждуть, а ти... Чим ти їх порадуєш? їдь собі геть, це для тебе найкращий вихід!.. Тебе непокоїть, як вони потім витлумачать твій вчинок? Про це вже зараз можна догадатись: не Меланія, а ти будеш винен у всьому!.. Вона для них — "золота людина" незалежно від того, виліпиш ти її чи ні!..

— Оце наша електростанція,— пояснював Іван Федорович, виходячи на греблю, в кінці якої червоніла міцна цегляна будівля.— Хіба ж не красуня?

— Красуня,— згодився скульптор і, зупинившись, задивився вниз на шалений водопад, на вируюче сяйво свіжо-білого шумовиння.— Давно збудували?

— Пустили позаторік, а будівництво розпочали ще в сорок четвертому. Вся оця гребля, можна сказати, насипана жіночими руками. Чудове у нас жіноцтво, коли подумаєш... Якби мені та ваш талант, я всіх би наших колгоспниць виліпив як героїнь сучасної епохи!

— Спробуйте,— всміхнувся скульптор,— і ви переконаєтесь, що це не так просто.

— Я й не кажу, що просто... Але ж заслуговують, слово честі! Гляньте хоча б в екскурс минулого: ми ще десь на фронтах б'ємося, на тих Одерах та Балатонах, а вони тут, як гвардійки: і комбайна полем від стіжка до стіжка самотужки тягають, і отакенну греблю вигачують до нашого приходу. Думаєте, підняти без техніки сотні кубометрів грунту — це було просто? Між іншим, Мелашка тут також відзначилась, з тачки не випрягалася...

Слухаючи голову колгоспу, скульптор уявляв собі Меланію в різних обставинах, але ніщо вже, здається, не могло похитнути його першого враження. І в полі з комбайном, і на важких земляних роботах під час будівництва колгоспної електростанції — всюди Меланія залишалася однаковою, тією некрасивою, скованою, незграбною, яку він зустрів сьогодні в конторі. Даремно тепер силкувався Іван Федорович якось поправити становище і знову піднести свою колгоспницю в очах скульптора.

"Я віддаю належне її повсякденному героїзму, її славним ділам,— думав про Меланію гість,— але хіба цим заміниш, хіба компенсуєш цим те, чого, на жаль, не вистачає їй самій?"

— Люди у вас справді чудові, і я розумію ваші почуття, Іване Федоровичу... Хотів би, щоб і ви мене зрозуміли...

— Та що тут розуміти... Значить, вирішили-таки їхати?

— Вирішив.

— Ну, гаразд. Завтра мене викликають у район, то заодно підкину і вас до станції... щоб коней зайвий раз не гнати.

Розійшлися досить холодно. Іван Федорович, буркнувши, що йому треба до трактористів, подався десь через греблю в степ, а скульптор рушив додому (як назвав він у думці хату Меланії).

По дорозі скульптора спіткав маленький конфуз: він заблудився. Всі хати йому здавалися на один кшталт: скрізь, як і в Меланії, підведені голубим, скрізь попід стріхами однаково біліли ізолятори і зникали в стінах дроти, у всіх вікнах жевріло однакове проміння сонця, що вже червоно сідало по той бік річки за горою.

"Треба тобі отакого,— бідкався скульптор, зупиняючись біля чиєїсь хвіртки.— Серед білого дня — і заблудився. Куди ж тепер?"

В кінці вулиці тим часом зажеврілася хмара куряви: поверталися череди з пасовиськ, і волею-неволею треба було кудись зминати.

Але куди?

Скульптор не підозрівав, що поруч, у нього за спиною, уже стоять напоготові рятівники. Це були ті самі хлопчаки, з яких він змалював собі ескіз на майбутнє. Стояли собі.позакладавши руки назад і закусивши губи, щоб не сміятись. Вони, видно, весь час ішли за скульптором назирці, бачили як він проминув хату Меланії і як розгубився, загледівши череду, що запрудила перед ним вулицю.

— Ми вас проведемо,— упевнено сказав білоголовий сміливець першокласного віку.— Ми знаємо, куди вам треба.

— А куди?

— До Мелашки Чобітьківської.

— Вірно.

— Тільки давайте швидше, бо вас череда закушпе-лить.

— А вас ні?

— Ми не боїмось.

Ніяково озираючись, скульптор рушив за хлопцями.

— Хати у вас однакові, збили мене з пантелику...

— Це вам тільки здається, що однакові. А зайдіть усередину, то вони ого які різні!

— Можливо, не заперечую.

— А що всі голубим підведені, так це до Першого травня готувалися. Суботник був.

— Завгосп однакової синьки для всіх привіз... Щоб не посварилися, каже... Оце вам сюди.

— Бачу, вже бачу... Дякую, що провели...

— Нема за що.

Скульптор зайшов на подвір'я, причинив за собою хвіртку і полегшено зітхнув. Меланії ще не було вдома.

Повернулася вона вже по заході сонця з снопом трави та васильків, назбираних десь на польовій межі.

Свого квартиранта застала на городі. Бродив між зеленими заростями, приглядався та принюхувався до всього, що вона посадила та посіяла.

— Вивчаєте?

— Та так, цікавлюсь... Це і вся ваша грядка?

— А навіщо мені більше?

— Квіти на першому плані. Кручені паничі, чорнобривці та фіалки... А де ж ваші соняшники, кукурудза?

— Все там,— засміялась Меланія і махнула рукою кудись за гору.— Моє все там, і я вся там.

Добродушна,^ весела, вона в цей момент подобалася скульпторові. Йому б хотілося зараз побачити вираз її обличчя, але смеркалося, і, крім дівочого силуету з снопом під рукою, він нічого не бачив.

— Треба ж іти,— схаменулась Меланія, рушаючи до хати.— Бо сьогодні ще й комсомольські збори... А ключ у вас?

— У мене... Якщо не загубив.

— Іншим разом ви лишайте його ось тут, за віконницею...

— Таж я... завтра поїду.

— Уже?!

— Уже... Може, восени ще приїду.

— Вам видніше,— глухо промовила дівчина, відмикаючи хату. В голосі її чулася здушена образа.

Скульптор винувато мовчав. Хотів би якось втішити її, пояснити їй все... Та чи зрозуміє?

Допізна сидів на призьбі, соромлячись заходити в хату. Там гомоніло радіо, шапарювала невтомна Ме-ланія. Що вона думає про нього? Адже їй усе тепер зрозуміло, не настільки вона наївна, як це йому спершу здавалось.

Незабаром до Меланії забігли дівчата,— напевне, її подруги по ланці. Удавано жахаючись білого у своєму костюмі скульптора, вони шаснули повз нього в двері, і одразу в кімнаті задзвенів сміх, залящали дівочі вигуки й жарти. Згадувалось якогось Дмитра з "Хвилі комунізму", потім виявилось, що цей Дмитро не байдужий до Меланії, і скульптора вже не дивувало те, що хтось може бути не байдужим до неї.

Вечір був чарівний, зоряний, пісенний. Повітря висвіжилось, виповнилось холоднуватими пахощами нічних квітів. Десь біля клубу гримів гучномовець — із столиці транслювали концерт.

Меланія вийшла з дівчатами виряджена, як на весілля. Сказавши гостеві, що вечеря на столі, взялася з подругами попід руки, і так, цілою вервечкою, вони зникли в сутінках.

Скульптор ще довго чув їхній щирий пирскаючий сміх і, уявляючи, що дівчата могли сміятися з нього, навіть не ображався.

Підвівся і, втомлено спотикаючись, побрів до хати.

Десь за півгодини він уже міцно спав, набирався сили перед дорогою.

Наступного дня скульптор поїхав. Іван Федорович таки дотримав слова, прихопив його на свою виїзну тачанку.

З Меланією скульпторові не випало навіть попрощатись. Вранці, коли він устав, на столі його вже чекав наготований дієтичний сніданок, а самої дівчини й сліду не було — побігла на роботу. Рання! Довелося замкнути гостинну хату і покласти ключ за зелену віконницю, як було навчено його напередодні.

І ось тепер їде собі, чукикається з головою на тачанці. Незручно було так виїжджати, не сказавши навіть слова на розвітання: справді, ніби тікає.

— Іване Федоровичу,— звернувся до голови,— чи не можна б заскочити на хвилину до Меланії?.. Туди, де вона працює.

— Що значить не можна? — відгукнувся голова.— Все можна! Правда, круг накинемо, ну та це не великий мінус... Газуй, Мишко, через другу бригаду,— наказав він кучерові.

— Це що у вас за культура? — запитав скульптор, вказуючи на зелену кущувату плантацію.

— Арахіс.

— Уперше чую.

— Земляні горіхи... Оті, що ви їх знаєте під іменем смажених фісташок... Ростуть вони, звісно, не смажені,— навіщось додав голова.

Вузька дорога потяглася вгору між глинистими крутосхилами, вкритими чагарником. Попереду, десь зовсім близько, впоперек шляху синіло небо, позаду в просторих низинах вільно розкинулись левади, луги-оболоиі тонули в прозорості, спокійно сяяла річка, в вподовж неї

табунилось білими хатками село. Он і хата Меланії з крилатими віконницями... Задивилася на південь, скоса поблискує шибками, наче відвертаючись від зальотного гостя...

Дорога нокрутішала, коні, напружуючись, захропіли, і всім довелося встати. Крокуючи узбіччям дороги, скульптор раз у раз підбирав на схилах глину, розминав її в пальцях.

— Багаті глини,— бубонів він до голови.— Богів би з них ліпити.

— Отож-бо, а ви переночували, та й гайда. Я, відверто кажучи, планував використати ваше перебування... Думав, для нашого клубу ви що-небудь отаке, знаєте... Якого-небудь шедевра... Глин у нас — непочатий край!

Виплуганились на гору, в поле, і скульптор раптом зупинився.

— Стривайте! — застиг він на-місці.— Що то? Йому перехопило дух. Те, що він побачив перед собою, на мить приголомшило і осліпило його: на широчезній рівнині, скільки сягає зір, яскраво золотились соняшники. Стояли до самого обрію, пишноголові, стрункі й незліченні, і всі, як один, обернені до свого небесного взірця, до сонця... Здавалось, вони й самі випромінювали світло своїми жовтогарячими коронами, і, може, тому навкруги, в зоні їхньої дії, було якось особливо ясно, чарівно й святково, мов у заповіднику сонця. Тут навіть повітря, здавалось, несло в собі золотисті відтінки.

Кучер зупинив коней і байдуже став закурювати, а голова рушив із скульптором до соняшників. Гарячий цвіт дихнув на них густими медовими пахощами.

— Оце Мелащині,— задоволено пояснював голова.— Он і табличка виставлена, читайте... А далі, то вже пішли інших...

Скульптор зачаровано дивився в далечінь, запруджену до самого крайнеба ясночолим сонячним братством.

— Ні, це щось неземне,— тихо вигукнув він.— Аж не віритвся, що все оце яскраве, викінчене, божественне виросло з простої сірої маси, з пилюки, з грунту!..

— Не само виросло,— пожартував голова.— Посадили, викохали, то й виросло... Живі люди плюс агротехніка та плюс, звичайно, природа. Онде вони, ті, що виліпили!

Із глибини золотих плантацій білою чаєчкою виринула чиясь косинка... За нею з'явилась друга, третя.

— Виліпили, кажете?

— Авжеж... Майстри! У всякому ділі є свої майстри і своє, так би мовити, натхнення.

Дівчата рухалися міжряддями, повільно наближаючись до шляху. Там, де вони проходили, з соняшниками творилось щось дивовижне. Втрачаючи свій царський дрімотний спокій, вони зненацька оживали, золоте тарілля, здавалось, само розігнавшись, летіло стрімголов назустріч одне одному, і, з'єднавшись на мить у поцілунку, знову розліталось врізнобіч, і вже знову вільно сміялось, пустотливо погойдуючись, сяючи розімлілим золотом до сонця.

— Що вони роблять? — обернувся до голови здивований скульптор.

— О! Ви не знаєте? Штучне запилення... Щоб не ждати, як то кажуть, милості від природи!..

У передній із дівчат скульптор впізнав Меланію. Так ось яка вона, справжня! Щось майже величне було зараз в її поставі, в погляді, в

рухах. Не йшла, а ніби напливала із золотого духмяного моря, гордо випроставшись, легко й ритмічно подзвонюючи у свої золоті литаври. Захоплена роботою, вона, видно, зовсім не помічала скульптора, їй було не до нього, в неї була своя творчість. Обличчя натхненно розшарілося і, освітившись якимись новими думками, стало мовби тоншим, інтелектуальнішим, багатшим, у ньому з'явилася сила нових несподіваних відтінків. Де взялась і врода, і характер, і чиста ідеальна чарівність ліній!

Скульптор відчув раптом, як наяву молодіє, як уміння й обдарованість знову повертаються до нього. Запам'ятати, вхопити, виліпити! Отут, зараз, в цю мить!

— Здрастуйте, дівчата! — гукнув, зводячись навшпиньки, голова.— Бджоли на вас скаржаться: перехоплюєте їхню роботу...

В'ється над дівчатами соняшниковий пилок, осідає на косинки, на руки, на лиця... Осідає Меланії на бровах, на віях...

Мовчки дивиться Меланія на скульптора, ніби пригадуючи, хто він і для чого, навіщо він тут, цей незнайомець, Розпалена, в самозабутності натхнення, вона вся ще мовби живе в іншій сфері, де почуває себе владаркою, де можна триматися вільно й природно. Вже як не бувало тієї скованості, вимушеності, незграбності, яка так дратувала скульптора напередодні.

— Меланіє,— знічено звертається він до неї,— я хотів вам сказати... Я, можливо, тільки тепер...

І схвильовано вмовкає.

Дівчина з гідністю чекає, що буде далі. Очі її променяться, запашні соняшники ласкаво кладуть їй свої голови на плечі, на груди....

— Мелашко,— поспішив на виручку голова.— Наш шановний гість уже їде... Так вони хотіли востаннє з тобою....

— Нічого я не хотів,— з несподіваною різкістю перебив його скульптор.— І нікуди я не поїду. Я залишаюсь тут: відкрию свою майстерню на оцих плантаціях, під оцим небом!

Меланія переглянулась з подругами і стримано посміхнулась:

— Вам — видніше.

Зайняла собі нове міжряддя, і за хвилину її повні засмаглі руки вже знову пірнули в соняшники, ритмічно торкаючись їхніх дисків з дівочою ніжністю, з справді природною пластикою.

Подруги Меланії теж стали по місцях, і шорстка гаряча гущавінь зашелестіла, веселі соняшники дружно зацілувались,— дівчата рушили в протилежний кінець плантацій.

— Скиньте мою валізу,— сказав скульптор, не обертаючись до тачанки.— І можете собі їхати.

Стояв, весь під владою свого відкриття. Зникло усе стороннє. Бачив лише море соняшників, білу косинку та артистичні вигини чудових рук, що, раз у раз здіймаючись, плавно й натхненно подзвонювали у свої золоті литаври.

1950